

VINTER- PROGRAM

- 27/12 VINTERFÄGELTAXERING, se separat annons i denna skrift.
- 17/2 BILDAFTON, Gunnar Lind, Sören Stenberg, m fl av fågelklubbens medlemmar, visar egna bilder.
Tipstävling med en enkel och en svår variant.
KAJEN kl 17.00 Servering.
- 31/3 HACKSPETTSEXKURSION, Vi besöker fåbodar i västra Leksand
Samling vid Shell - Åkerö kl 06.00
Kostnad: 5 kr för åkturen
Ledare: Staffan Müller
- 2/4 UGGLEVAKA, Samling vid Shell - Åkerö kl 20.00
Kostnad: 5 kr för åkturen
Ledare: Sören Stenberg
- 8/4 ORRSPEL, Samling vid Shell - Åkerö kl 04.00
Kostnad: 5 kr för åkturen
Ledare: Bosse Alexandersson

KOM IHÄG! VARMA KLÄDER, STÖVLER OCH FIKA!!!

Tryck: Leksands Tryckeri, Tallberg

Leksands
Fågelklubb

INFORMATIONSBLAD Nr3 1984

STÖD PROJEKT
BERGUV

VÄLKOMNA ALLA NYA MEDLEMMARI

Lena Dahlström	Kerstin Sandström
Tomas Ingels	Ingvar Steneryd
Christoffer Johansson	Maria Steneryd
Jerker Johansson	Mikael Sörman
Lennart Lindqvist	Tomas Wästhed
Mia Nyhlén	Johan Ahlberg
Tomas Nyhlén	Lars Östberg
Bengt Sandin	

Medlemsantalet är nu uppe i 423!!!!

Lägg därtill ett 30-tal institutioner som prenumererar på tidskriften.

Vi skall försöka bli 500 medlemmar under 1985!

Hjälp oss att klara målet!

Avgiften sättes enklast in på vårt post- eller bankgiro.

Medlemsavgiften för 1985

Vuxen40 kr/år
 Ungdom, stud.....20 "
 Familjemedlem.....20 "

Postgiro 438 26 34 - 6
 Bankgiro 456 - 4373

TÄNK PÅ FÅGELKLUBBEN - TOMTEN GÖR DET !!!!

GÖR SA HÄR:
 Sätt in medlemsavgiften för 1985 på vårt postgiro, meddela i god tid före jul Staffan Müller tel. 134 95, så skickar han en tidning, dekaler och ett medlemskort till mottagaren som också får en julkälsning från givaren.

Leksands Fågelklubb

INFORMATIONSBLAD

UTGIVEN AV LEKSANDS FÅGELKLUBB 1985

Ansvarig utgivare: Staffan Müller, Sturollasgattu 3
 793 00 LEKSAND, Tel: 0247/134 95

Redaktion: Staffan Müller, Kjell Leander,
 Ove Östberg och Conny Hansson

Adressändringar: Skriftligen till Bosse Alexandersson
 Tillasvägen 19, 793 00 LEKSAND

TIDSKRIFTEN GES UT 3 GGR/ÅR. FÅGELKLUBBENS MEDLEMMAR ERHÅLLER TIDNINGEN UTAN KOSTNAD.

Medlemsavgift för 1985: Vuxen40 kr/år
 Barn, stud., familjemedlem ...20 kr/år

POSTGIRO: 438 26 34 - 6 BANKGIRO: 456 - 4373

INNEHÅLL

Naturskola i Siljansnäs.....4	Näktergalar på många platser.....22
Från Berguvsprojektet.....7	Rapport från årsmötet.....23
Lars-Erik Olsson.....9	Årsberättelse 1984.....25
Rovfåglar i Leksand 1984.....11	Ställ upp på vinterfågelräkning..29
Om Lom.....15	Julkälsningstips.....30
Observationer från Limsjön...18	Lantmännen stödjer projekt.....31
Mandarinand i Mjälgen.....21	Vårprogrammen.....32

NR 1/85 UTKOMMER I APRIL 1985

Ur innehållet: Fäbodinventeringen PRESSTOPP: 1 MARS 1985
 Gröngöling Lämna in bidrag till
 Om Naturresurslagen Staffan Müller !!!!!

OMSLAGSBILD: Berguven född i fångenskap,
 kan den bli fri? FOTO: Ragnar Nyberg

NATURSKOLA I SILJANSNÄS

Bli det en Naturskola i Siljansnäs?

Ja, den frågan är högaktuell sedan länsstyrelsen erbjudit Leksands kommun lokaler på det välbesökta Naturum i Siljansnäs. Kommunstyrelsens arbetsutskott har hunnit diskutera en eventuell statlig utbyggnad av de befintliga lokalerna på Björkberget. Inom kort kommer fullmäktige att definitivt ge besked.

VAD ÄR EN NATURSKOLA?

En naturskola är en relativt ny verksamhet i Sverige. Utomlands har skolor av denna typ funnits i flera decennier.

Kort innebär en naturskola att elever och lärare från olika skolor, erbjuds att studera naturen i lokaler som är speciellt utformade för ändamålet.

Till en naturskola hör också olika naturområden som av en eller annan orsak kan tilldra sig ett speciellt intresse.

EN MODENYCK?

Naturskolor startar lite här och var i landet, var och en med sin speciella prägel.

I Sollentuna har man ex.vis helt nyligen byggt upp en verksamhet som främst inbjuder till fördjupande studier i ekosystemet "odlingslandskapet".

Skärals naturskola presenterar särarten i det skånska landskapet etc. etc.

OCKSÅ I RÄTTVIK.

Även Rättviks kommun har planer på att bygga upp en naturskola kring den geologiskt intressanta Siljansringen.

VAD HAR LEKSAND?

Man kan då fråga sig vad Leksand har att erbjuda.

Kanske är det främst det faktum att våra trakter utgör gränsområde mellan söder och norr som gör Siljansområdet intressant.

Här möts näktergalen och dalripan. Hasselbusken och eken kämpar för sin existens i norrländska barrskogens gläntor.

Mångfalden finns här, kanske blir det signaturen för vår naturskola.

NATURUM

Enligt planerna skall staten med hjälp av arbetsmarknadssituationen, uppföra en flygelbyggnad till Naturum på Björkberget. Den ny lokalen som omfattar ca 200 kvm, skall under vinterhalvåret, vår och höst, vara naturskolelokaler och under semestermånaderna inredas som Naturum.

POPULÄR

Den nuvarande anläggningen har blivit mycket välbesökt och populär. En utbyggnad anses befogad. Nu söker man ett vidgat användningsområde för lokalerna, som annars ligger i malpåse under större delen av året.

VINTERATTRAKTION

Om den nya verksamheten kommer igång som planerat, kommer Leksands kommun att ha tillgång till hela anläggningen under den stora del av året då Naturum tidigare varit stängt.

För oss innebär det att Leksand blir ytterligare en vinterattraktion rikare.

FINNS BEHOVET?

Vi måste fråga oss om det verkligen finns ett behov av en Naturskola i våra trakter?

De erfarenheter som gjorts på andra håll i landet, tyder på att så är fallet och av den anledningen finns det väl inte heller någon anledning att tro något annat om Siljanstrakten.

EN FÄLTSKOLA

Dagens lärare är hårt pressade av en timplan som innebär att man redan på de lägre stadierna

är förväntas hinna gå igenom en mängd arbetsområden. Bl.a. därför kan man inte ge sig tid till den mängd av fältmässiga studier av naturen som kanske de flesta skulle önska sig.

Det material och de instrument som krävs även för relativt enkla experiment är också dyra och finns inte på skolorna idag.

Kan dessa skaffas till ett ställe och utnyttjas av alla, är det också troligt att intresset för fältmässiga naturstudier ökar.

ÄVEN FÖR ANDRA

Leksand är som bekant en turistort med gott rykte vida omkring. En naturskola på Björkberget torde också vara av intresse för andra kommuner som planerar lägerveckor och temastudier för sina elever. Här kan man kombinera naturstudier med andra aktiviteter som ligger inom räckhåll.

Såväl stugbyn i Siljansnäs som förläggningen vid Almo skola är idag inte alls så väl uthyrda under lågsäsong som borde vara fallet.

Även här kan alltså kommunen få draghjälp av en naturskola.

VILKEN NYTTA FÖR FÄGELKLUBBEN?

Vad kan då fågelklubben få för nytta av en naturskola på Björkberget?

Givetvis kommer vi att få tillgång till de lokaler som upplåtes som naturskola. Intresset för ex.vis naturstudier av mer experimentell karaktär torde öka. Här kan vi få tillgång till instrument och verktyg som annars är oåtkomliga.

Den främsta vinsten för vår del torde annars vara att allmänhetens intresse för leksandsnaturen ökar i takt med att verksamheten vid naturskolan tar fart.

Om leksandseleverna ges ökade kunskaper i naturlära kommer också intresset för vår förening att öka. Med ökade kunskaper kommer också medborgarnas intresse för att skydda särskilda biotoper att öka. Det finns ju som bekant en mängd arter och områden som idag står på gränsen till kroniskt förfall.

EN NY LAGSTIFTNING

Inom kort tid kommer svensk naturvård att inrymmas i helt nya författningar.

Den gamla byggstadgan och stadsplanen kommer att gå upp i en gemensam "Plan- och bygglag" som också omfattar merparten av de naturvårdshänsyn som tidigare hanterades av en mängd olika myndigheter och institutioner.

Den nya lagen om hushållning med våra naturresurser kommer i huvudsak att vara en kommunal angelägenhet.

Endast i undantagsfall kommer länsstyrelse och stat att vara myndighetsutövande i dessa frågor. Detta ökar radikalt kravet på kommunerna. Kunskapen, eller rättare sagt, intresset för att klara dessa krav kan inhämtas på naturskolan.

EN KURSGÅRD

Därmed kan naturskolan i Siljansnäs också utvecklas till en kursgård med möjlighet att utbilda enskilda med olika önskemål om kursinnehåll.

Jägarförbundet, fritidsfiskarna, studieförbunden, skogsvårdsstyrelserna, kommunförbundet och många, många andra, har idag ett stort behov av utbildning.

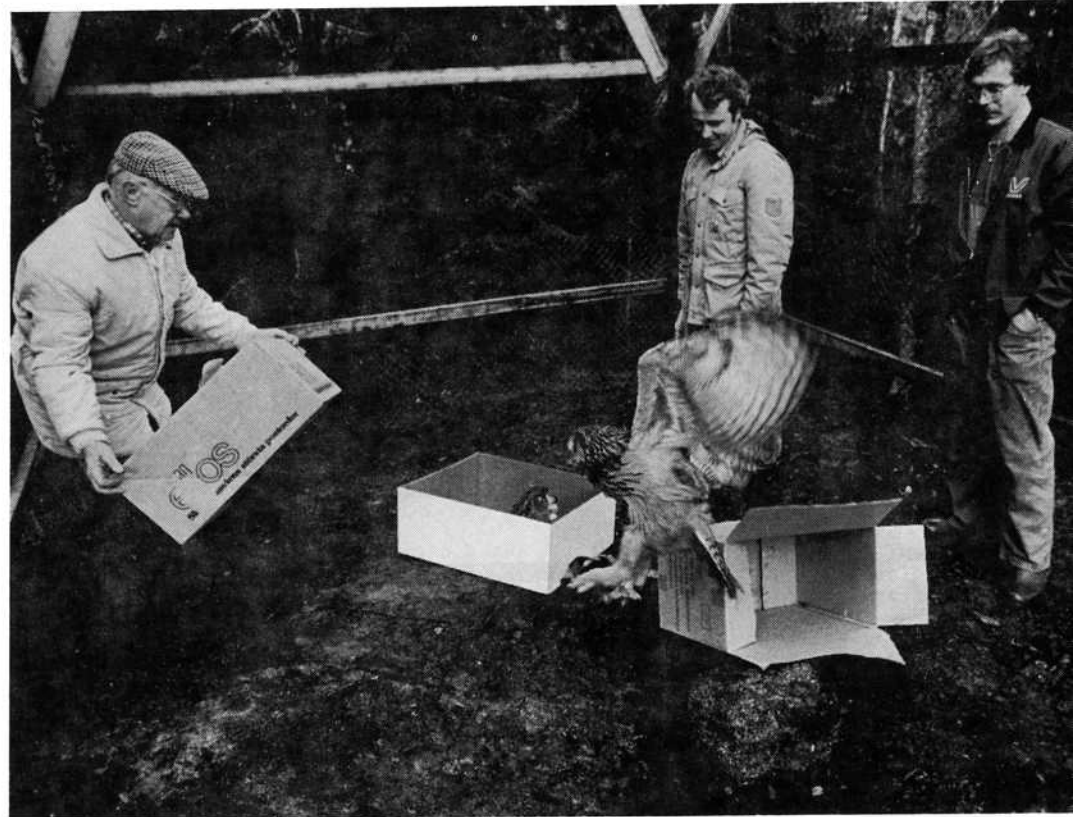
Kanske kan en naturskola i Siljansnäs bidra till att avhjälpa åtminstone en del av bristerna.

Staffan Müller

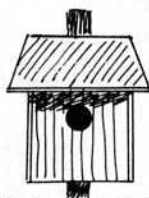
FRÅN BERGUVSPROJEKTET

Det utvar som vi tilldelats från "Berguv Dalarna", har installerats hos sin nya värd och mår efter 3 veckor i Leksand alldeles utmärkt.

GLÖM EJ

HOLKBYGGET

VARJE ONSDAG KL. 15.30 - 19.00 I KYRKSÖLANS G:Å SLÖJDSAL.

OBS! JULUPPEHÅLL: 19/12, 26/12 och 2/1

studiefrämjandet
Fritidsrörelsernas eget studieförbund

De första försiktiga vingslagen i Leksandsvoljären Yngve Blomgren ser allmänt förskräckt ut, Hasse Jansén sysslolös och Staffan Müller tagen av stundens allvar och högtidlighet.
Foto: Ragnar Nyberg

Nu återstår det mödosamma och spännande jobbet med att föda upp uvarna till köns mogen ålder och att installera dem i en lämplig häckningsbiotop.

Hasse Jansén, Bosse Alex, Yngve Blomgren och Sören Stenberg kommer för ett bra tag framöver att ha full sysselsättning med att ro detta projekt i hamn.

Den befarade bristen på lämpligt foder till uvarna har Yngve Blomgren ordnat genom att på ett helt nytt ställe, från ett annat län, skaffat fram kycklingar och höns. Därmed konkurrerar vi inte med de övriga uppfödarna i Dalarna om de höns som kommer från Hjortnäs.

Boxen sjunger på sista versen!

Ungefär samtidigt som uvarna börjar sjunga sina första strofer fram på västkanten, kommer den frysbox vi f.n. disponerar, att sjunga på sista versen. Vi måste således investera i en ny sådan och helst klara av köpet med pengar ur "UV-FONDEN".

Vi väddar därför till alla medlemmar och andra intresserade att helhjärtat ställa upp med bidrag till projektet. Vi törs nästan lova valuta för pengarna. Vänta bara tills ugglevakorna i slutet på 80-talet!!!!

Projektgruppen

Axel Bergkvist
Inköp ab
Insjön

KÖPER
SÅGTIMMER — MASSAVED
och SKOG PÅ ROT
UTFÖR
LEVERANSÅTAGANDEN TILL FASTA PRISER.
Tel. 0247-410 70

Inget jobb är för litet eller för stort.

BYGGNADSINGENJÖR
NILS SKOGLUND AB
LEKSAND Tel 123 00

FÄGELKLUBBEN BESÖKER "BERGUV VÄRMLAND":

LARS-ERIK OLSSON GÖR EN JÄTTEINSATS FÖR VÄRMLANDS BERGUVAR!

Lars-Erik Olsson i Nykroppa söder om Filipstad, är en välkänd profil inom naturvårdskretsar.

Under ett 10-tal år har Lars-Erik byggt upp en otrolig fin avelsanläggning några kilometer från Nykroppa. Där föder han upp berguvar för utplantering i Värmlandsterrängen.

Lars-Erik Olsson är också en utomordentligt skicklig ljudtekniker och har bl.a. spelat in många olika fågelläten. Vi fick tillfälle att avnjuta de fina inspelningarna när vi besökte Lars-Erik under Allhelgonahelgen.

TACK FÖR HJÄLPEN

Leksands Fågelklubb tackade alla de ungdomar och äldre som på ett eller annat sätt hjälpt till med att göra i ordning vår uvvoljär, med att bjuda på en resa ner till Nykroppa.

Lars-Erik Olsson är ju känd som en mycket duktig uppfödare och hans erfarenheter av uvavel blev av stort värde för oss som är nybörjare inom verksamheten.

SEDAN 1968

Lars-Erik har hållit på sedan 1968, då han erhöll sin första uv.

3 år senare kunde de första burfödda uvungarna släppas ut i Värmland.

97 UNGAR!

Under de 11 år som utplanteringen pågått har Lars-Erik släppt ut inte mindre än 97 ungar. Samtliga är utsatta i Värmland.

Genom åren har ca 12 negativa återfynd rapporterats. Säkert har många fler av de utsläppta ungarerna dött av de umbäranden de utsatts för innan de lärt sig jaga och skydda sig ordentligt, men otvetydigt har Lars-Erik uppnått ett fantastiskt resultat av sin verksamhet.

12 HÄCKNINGSLOKALER

När Lars-Erik började utplanteringen i början på 70-talet, fanns i hela Värmland inte ett enda besatt uvrevir.

För närvarande är hela 12 häckningslokaler besatta. Av dessa vet man att minst 5 par lyckas reproducera sig.

BYTA GENER

För att undvika inavel och andra försvagningar på avelsstammen, har Lars-Erik ständigt bytt uvar med övriga uvprojekt i landet. Såväl "Berguv Sydväst" som "Berguv Dalarna" har på detta sätt bytt fåglar med "Berguv Värmland".

STARKA AVELSPAR

Den i projektet äldsta ingående avelsfågeln är 17 år och härstammar från Gunnar Ingritz i Dala-Floda.

Den liksom övriga föräldrar tycks vara synnerligaren väl lämpade som avelsdjur. Nästan alla av de 5 par som ingår i projektet får 3 eller 4 ungar varje år, en smält fantastisk siffra!

INGE ÅTERFYND I ÅR

Hittills har i år 7 ungar släppts ut i närheten av Nykroppa. Ingen av dessa har såvitt man vet omkommit.

Nu hör det ju till saken att sork- och lämmeltillgången i Värmland varit lika god som hos oss i år.

När vi anlände till burarna uppe i skogen kunde vi på avstånd höra en av ungarna som getts friheten. I likhet med Ingritz uvar, tycks dessa gärna vilja stanna kvar i de trakter de släppts.

OM DU VILL LYSSNA PÅ NÅGOT VERKLIGT FINT

2 band innehåller bl.a. olika tättingar, sjöfåglar, ugglor, hönsfåglar och älg!

De kostar 40 kronor/st (fraktkostnad tillkommer). Banden kan beställas direkt från

* Lars-Erik Olsson
Strandvägen 3
680 90 NYKROPPA

SOM ETT NATURUM

I anslutning till anläggningen har Lars-Erik Olsson fått tillgång till ett gammalt torp. Detta har han inrett med utsökta fotografier, fåglar och utställningar som kan beskådas av alla de som kommer för att titta på uvprojektet.

FAGELLÄTEN PÅ BAND

Lars-Erik Olsson har också ägnat mycket tid åt ljudinspelningar. Med hjälp av en mycket fin ljudutrustning och sitt gedigna kunnande har han lyckats göra många ovärderliga ljudupptagningar. Vi fick bl.a. lyssna på en fantastisk inspelning från ett tjäderspel. Med hjälp av stereoinspelningar har Lars-Erik lyckats fånga in stämningen vid spelplatsen så som den knappast kan upplevas även om man sitter där själv.

NOVEMBERDAGEN ÄR INTE LÅNG

Iyvärr måste vi återvända hemåt igen i skymningen.

Nog blev vi ordentligt stärkta i vår optimism över berguvens framtid sedan vi sett vilket fint resultat som Lars-Erik Olsson uppnått. Vi tackar för en utomordentligt lärorik dag och önskar varandra lycka till med det angelägna UVPROJEKTET!

Staffan Müller

ROVFÅGLAR I LEKSAND 1984

I föregående nummer av fågeltidningen beskrevs om det gynnsamma året för våra ugglor. Större stammar än på många år kunde rapporteras.

Väder och vind har varit gynnsamma. En varm vår och försommar bäddade även för att de dagjagande rovfågeln skulle gå en lyckosam sommar till mötes.

De gnagarätande vråkarna och falkarna lyckades också över förväntan, medan duvhöken och även i viss mån sparvhöken visar på fortsatt låga siffror.

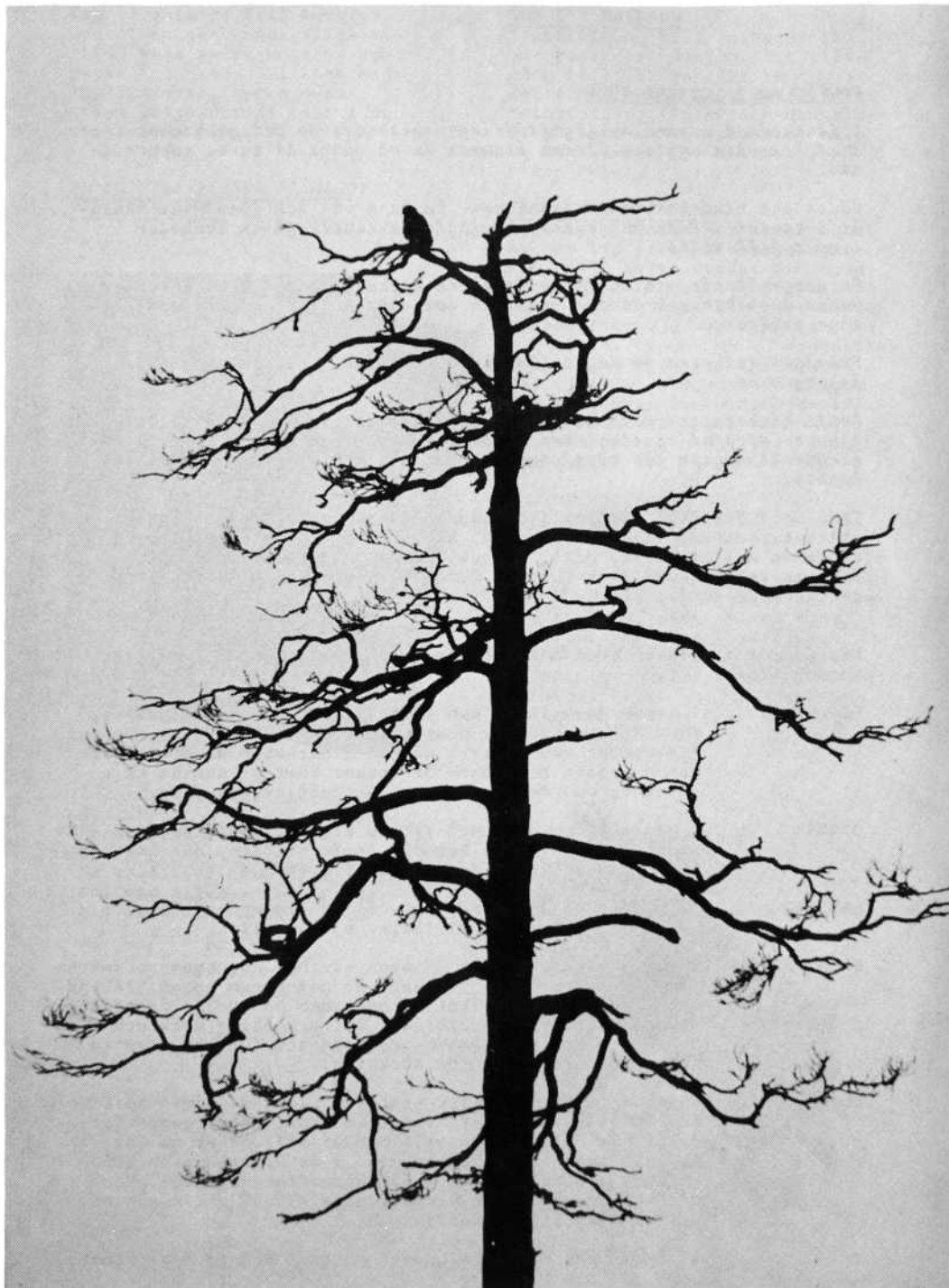
Frånsett falkarna är dagrovfågeln betydligt mer svårinventerad än ugglorna.

Årets häckningsrapport kan inte alls kallas för en riktig beskrivning av populationsstorleken i kommunen, men kan kanske ändå ge en fingervisning om hur rovfågeln uppträder under gynnsamma förhållanden.

Tack vare den goda hjälpen från ungdomslagen och med Kjell Bonds beredskapsarbete som inventerare, har i år stora områden, som tidigare nästan aldrig gått igenom, blivit undersökta. På sätt och vis var det väl ändå tur att Kjell Bond och Per Lindberg fick arbeta under ett gnagarår.

Här följer siffrorna över antalet kända rovfågelsrevir i Leksands kommun 1984.

- FISKGGJUSE** 3 kända häckningar och ytterligare 1 bebodd lokal där föräldrarna övergav boet, troligen störda. Dessutom har fiskgjusar setts flera gånger i närheten av ett revir som övergavs för några år sedan. Boet är nästan helt raserat, men det är möjligt att ett nytt byggs.
- BIVRÅK** 2 kända häckningar med lyckad utgång. Dessutom har ytterligare minst 3 bebodda revir hittats, där emellertid någon häckning ej kommit till stånd.
- HAVSÖRN** 1 havsörn besökte under en del av vintern vår åtel. Någon häckning är självfallet ej aktuell.
- BRUN KÄRRHÖK** Enstaka observationer av brun kärrhök har under sommaren gjorts vid Limsjön. Tidigare år har hanen byggt "låtssabon" i vassarna, vilket vi hoppades på skulle medföra ett riktigt häckningsförsök. Detta uteblev dock och den nya riksvägen kommer troligen att för all framtid ha avvärt "risken" för häckning.
- BLÅ KÄRRHÖK** Uppträdde i år relativt sent vid Limsjön. Under april och maj månad passerar ett relativt stort antal genom Österdalälvens dalgång. Normalt brukar alla hökar ha försvunnit redan i början av maj. I år uppträdde en blå kärrhök vid Molnbyggen i månadsskiftet maj/juni. Vid närmare undersökning visade det sig dock att någon bosättning ej blev aktuell.
- 1 vuxen hane har regelbundet setts i Brända maj-oktober.

Vräken och trädet tecknar en välkänd FOTO: Ragnar Nyberg

siluett mot hösthimlen.

- DUVHÖK** 3 kända häckningar och ytterligare några besatta revir. En spillra av tidigare stam. Duvhöken kommer troligtvis att få det mycket svårt att hävda sig gentemot det moderna skogsbruket, som effektiviseras allt mer.
- SPARVHÖK** 8 revir med bo och ungar hittades i år. Sparvhöken kan hittas i mycket oländig och snårig terräng, varför den riktiga siffran torde vara mycket större. Inventering av sparvhöksskullar torde göras bäst i samband med att ungarna lämnar boet i juli och då kan ses och framför allt höras på långa avstånd.
- ORMVRÅK** Likaledes 8 bebodda revir. Ormvråken är en typisk gnagarjägare och har troligen haft ett ovanligt gynnsamt år. Fågeln är lättare att inventera än hökarna, eftersom de ofta ses på hög höjd över reviret. Däremot kan boet vara knivigt att hitta. Eftersom vi sett ormvråkar på många fler platser än de 8 angivna, måste vi anta att fågeln är måndubbelt vanligare i kommunen.
- FJÄLLVRÅK** Fjällvråken ses varje vår och höst på sträck genom älvens dalgång. Enstaka sommarfynd har troligen varit ormvråkar, möjligen skulle fjällvråken tillfälligt försöka häcka i de större ostörda barrskogsregionerna i vår kommun.
- KUNGSÖRN** Uppskattningsvis ett 20-tal kungsörnar besöker under vintern vår åtel. Under senare år har ett fåtal sommarfynd gjorts. Eventuellt kan fågelklubbens ihärdiga vinterutfodring medföra att enstaka par gör häckningsförsök i kommunen. Vildmarken i Leksandsskogarna är definitivt ej sämre häckningsmiljöer än de mer traditionella fjällmarkerna norrut.
- TORNFALK** Tornfalken har i år haft ett synnerligen gynnsamt år. Bebodda revir hittades på 10 platser i kommunen. Lägg därtill 5 mycket troliga häckningar på platser där vi ej funnit något bo men sett ungar eller föräldrar under hela säsongen. Dessutom finns ytterligare ca 5 lokaler där tornfalk observerats vid mer än ett tillfälle under sommaren.
- Eftersom vi nästan enbart nöjt oss med att undersöka en för tornfalken lämplig naturtyp, strand- och åkerdungar, kan alla förstå att den hyggeshäckande falkstammen också skulle bidra med några lyckade häckningar om vi bemödat oss om att inventera även dessa områden.
- I de 10 kända bona återfanns hela 51 ägg. Av dessa var 5 rötägg och 3 ungar i ett bo som övergavs. 39 ungar ringmärktes och ytterligare 4 ungar i ett bo kom på vingar innan vi hann ringmärka dem.
Ett gott tornfalksår: 43 ungar på vingar!
Uppskattningsvis 25-30 par i kommunen!
- STENFALK** 3 kända häckningar, varav minst 2 lyckades. 10 ungar ringmärktes. Stenfalk har dessutom setts vid ett eller flera tillfällen under häckningssäsongen på ytterligare minst 3 platser i Leksands kommun.

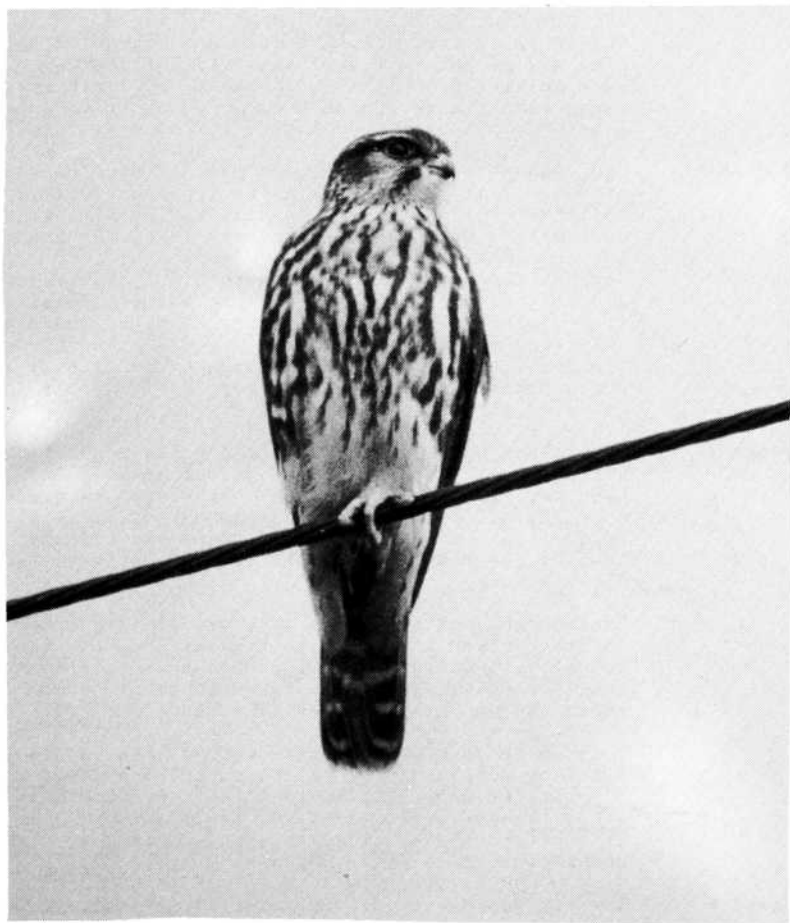
LÄRKFAK

6 häckningar konstaterades i vår kommun under det gångna året. Ytterligare 3 tämligen säkra bosättningar återfanns i närheten av bebyggelse. Eftersom lärkfalken i likhet med tornfalken ofta återfinnes vid hyggen och vid sjöstränder i skogsmark, är den troliga numerären avsevärt större.

8 ungar ringmärktes under sommaren.

PILGRIMSFALK

En ensam pilgrimsfalk sågs jaga över Dragsängarna vid ett tillfälle under hösten 1983. Självklart, men tyvärr är observationer av detta slag ytterst sällsynta i dag.

Stenfalken häckar i Leksands kommun
FOTO: Ragnar Nyberg

OM LOM

När folk i allmänhet talar om fåglarnas flyttning, så heter det ju som regel att "dom flyttar till Afrika" över vintern.

Förvisso är Afrika ett nyckelområde i fråga om flyttfåglar, dit kommer fåglar från Europa, Asien, Nordamerika, Karibiska havet och Antarktis årligen + de ca 500 afrikanska arter, som flyttar inom den egna världsdelen. Vill man få ett grepp om det här så märker man fort att det blir många fakta att hålla reda på.

I ett samtal med Sigvard Lind, så påpekade han att det kan vara nog så lärorikt att titta på någon speciell art, t ex lommens flyttning.

Eftersom jag vid min sommarsjö i södra Lappland har både Små- och Storlom så nappade jag på förslaget.

Storlommen häckar ju i stort sett över hela landet från norra Skåne, men mest i trakter ovanför högsta marina gränsen. Uppe i norr häckar den också vid eller nära kusten. Vattnet skall vara klart och djupt samt fiskrikt. I min lilla sjö Grotjaur finns det gott om sik + en dvärgvariant, som samerna kallar selak. Jag förmodar att lommen gillar den. Vår andra lom, smålommen, fiskar nämligen också i sjön. Som många känner till så häckar smålommen i tjärnar, men hämtar maten i en fiskrik sjö, som kan ligga ganska långt från häckningsplatsen. Lommen kommer till vår sjö, de gamla paren i sällskap, omedelbart efter islossningen, dvs i slutet av maj och stannar till mitten eller slutet av september. Smålommen kan stanna något längre.

När drillsnäppan sätter kurs söderut, så sticker lommen rakt västerut, till Norska havet. Sångsvanen i Lappland gör förlikadant. Förmodligen stannar många där om vintern blir mild. Den simflyttar också längs kusten söderut. Det sker också längs Östersjökusten.

Det intressanta är att många så småningom flyttar mot sydost till Svarta Havet. Smålommen håller sig i huvudsak kvar i våra sydliga kustvatten och längs Nordsjökusten.

När man läser om Svarta Havet, så finner man att det är djupt (medeldjup 1225 m) med rel. klart vatten, som ej är så salthaltigt (ca 1,8 % i ytvattnet), tack vare att många stora floder, främst Donau, mynnar ut där. Den av halvön Krim avskurna Azovska sjön är troligen det produktionsrikaste havsområdet på jorden. Övriga delen av Svarta Havet är likvärdigt med Östersjön. Dessa saker kan ju bl.a. förklara valet av "vinterviste".

Lommarna från Sibirien flyttar alla i regel kortaste vägen till Svarta Havet men återvänder däremot till Sibirien via Östersjön. Det har man kunnat konstatera genom märkning och återfynd.

Bo Sallén

Mittuppslag: Närbkontakt med Storlom

FOTO: Ragnar Nyberg

OBSERVATIONER FRÅN LIMSJÖN 1984

Fågelåret vid Limsjön har varit sedvanligt gott, trots att riksvägsbygget varit i fullgång och merparten av de fåglar som normalt häckat i de fina lövskogsungarna mellan sjön och järnvägen, tvingat söka sig nya boplatser.

Vi får nu vänja oss vid att den mångfald fåglar, som tidigare tillhört Limsjöns fauna, radikalt stympats i och med att lövskogsbiotopen försvunnit.

Hittills tycks dock sjöfågelfaunan vara någorlunda intakt och det blir dessa fåglar vi får rikta in oss på att skydda i framtiden.

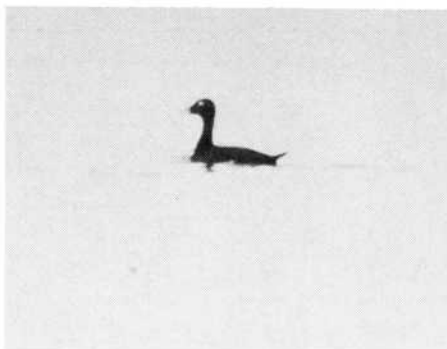
Rovfågelår även här

Den rikliga förekomsten av gnogare har gjort sig påmind även vid Limsjön.

Endast ett 50-tal meter från asfaltsanläggningen lyckades ett tornfalkspar att få fram en kull ungar.

Likaså blev 6 tornfalksungar i ett bo i Lycka flygfärdiga och kunde ses jaga över golfbanan under hela eftersommaren.

Den andra slättsjö-rovfågeln, hornugglan, lyckades få ut 12 ungar, fördelade på 3 olika par. I ett av fallen blev hanen dödad och honan lämnad ensam när det återstod en hel vecka till kläckningen. Trots det lyckades den överlevande honan ruva fram och mata upp 5 ungar, som vid en kontroll visade sig vara välgödda och ytterst välmående!!!

Fiskgjusen borta

Jag har under hela säsongen inte sett en enda fiskgjuse vid Limsjön. Troligen beror detta på att det par som tidigare dagligen fiskade i sjön, etablerat ett revir långt bort i östra Leksand och där funnit andra jaktmarker.

Svärktan, ny art för Limsjön

För övrigt har Limsjön uppvisat de för högvatten typiska fågelarterna. Vattnet steg tidigt och vadarlokalen Limsjön blev i år dålig. Några enstaka brus-hanar och olika snäppor stannade till i norra sjön. En bidragande orsak till vadarnas brådska torde också ligga i den ovanligt varma våren. Redan i slutet av april blev dagarna sommarvarma och bakslagen, som vi normalt får i vådret, uteblev helt i år.

Det var därför inte så förvånande att sjöfåglarna i stället kom till Limsjön. Stora flockar vigg och knipa uppehöll sig hela våren i den stora vattensamlingen. Flera brunänder fanns där också.

I mitten på maj sågs en dag 4 svärter i sjön. Det var första gången arten setts där.

Sommaren har annars förflutit normalt i Limsjön. Ett markant inslag har dock den stora mängden översomrande bläsand utgjort.

Här följer ett axplock av de observationer jag gjort under sommarens besök vid Limsjön.

Svärktan, en ny art i Limsjön

19/4 Tornfalken leker, enkelbeckasin, häger och gransångare.

23/4 Ljungpipare, skogssnäppa, drillsnäppa och grönbenä.

28/4 Svanparet åter, skäggdopping, ett 10-tal småspovar som passerade under förmiddagen i spridda flockar.

3/5 Gluttsnäppa, ladusvala

6/5 Svaratsnäppa. Iranan ruvar tryggt.

13/5 Blåhaken passerar sjön. Gulärta, vigg, årta, brus-hane, 4 par skäggdopping.

16/5 Brundänder, 2 par sothöns, kanadagås.

19/5 Svärter: 3 honor och 1 hane

26/5 Kvällspromenad: Småfläckig sumphöna, rör- och sävsångare, årtahane som knarrar vid det norra fågeltornet, hornugglan jagar alldeles ovanför mitt huvud.

31/5 Näktergal vid Norsbro,

4/6 Ett par svarthakedopping, vattenrall, gräshoppsångare.

7/6 Kärrensångare vid Norsbro, storskrakehannarna samlas i Limsjön (ca 20 st).

17/8 Rörhöneunge och bläsandsungar i sjön.

31/8 En brun kärrhök som attackeras av sparvhök och lärkfalk samtidigt. Den flyger mot Lima och söker skydd i en björk. Blåhök.

9/9 En lärkfalk som slår mot i tur och ordning: gräsand, kråka, tofsvipa och häger!!

16/9 2 hägrar har under en månad tid vistats i Limsjön.

10/10 Sångsvanarna samlas i Limsjön. Ca 240 kanadagäss

14/10 En ensam salskrake bland vigg och knipa

9 Tornfalksungar från 2 bon, årets facit från Limsjön.
FOTO: Staffan Müller

Grönbenan häckar i Limsjön

MANDARINAND I MJÄLGEN

Så har även Stortjärn i Mjälgen placerat sig på den ornitologiska kartan. Tidigt på morgonen den 26 maj ringer Rolf Axelsson, välkänd storfiskare i Häradsbygden, och berättar att det ligger en mandarinand ute på Stortjärn. Med tanke på att det var lördagsmorgon och jag var osäker på Rolfs begåvning som fågelskådare, var det med en viss tveksamhet jag for ner till Mjälgen. Men mycket riktigt: Fridfullt uppkrupen på land sitter en otroligt vacker mandarinandsdrake och putsar sig. VID STORTJÄRN!!!!

Endast 8 fynd

Om man försöker forska lite närmare i denna otroligt vackra fågels svenska historia måste man ta en titt i ornitologiska föreningens förteckning "Sveriges fåglar", den officiella förteckningen över de fåglar som finns i landet.

Före 1961 har man rapporterat mandarinand vid 5 tillfällen. Mellan åren 1961 och 1975 har arten anmälts vid ytterligare 3 tillfällen. Inalles 8 fynd är en anmärkningsvärt låg siffra med tanke på att fågeln är lätt att känna igen och knappast är så ovanlig som siffrorna gör gällande.

Troligen blir fågeln ej inrapporterad eftersom den uppenbarligen ej tillhör vår fauna utan uppträder här som regel i parkdammar.

Mandarinanden häckar i sydostasien och finns på närmaste håll i England där den spritt sig från fågelparker och nu lyckats reproducera en vild stam.

Hur som helst kan de 3 "moderna fynden", 1 i Östergötland och 2 från Närke här kompletteras med ett 4:e från Stortjärn, Häradsbygden, Sweden.

NÄKTERGALAR PÅ MÅNGA PLATSER I LEKSAND.

Näktergalen gör tillfälliga invasionsförsök även på våra breddgrader. I sommar har minst 5 olika hanar hörts på lika många platser i kommunen. Den 31 maj uppmärksammades 1 sjungande hane vid Fornbybanken. Samtidigt satt 1 hane och sjöng 3 kilometer längre in i Byrviken vid Almo.

Samma kväll hördes 1 näktergal vid Norsbro.

Den fågel, som hördes under flera veckor vid badplatsen i Insjön, var fullt verksam där den 31 maj.

Vidare hördes vid samma tillfälle 1 näktergal vid Gråda kraftverk i Djura.

Kan du rapportera om fler sjungande näktergalar i Leksands kommun under sommaren?

DEKALER FINNS ÄTER ATT BESTÄLLA!

Conny Hansson kommer att trycka upp nya dekaler åt oss.

Dessa kommer att kosta 3 kr/st eller 20 kr för 12 st.

Enklast noterar Du hur många Du vill ha hemskickat med info. nr 1/85, genom att betala in extra på medlemsavin.

Glöm ej att ange hur många dekaler Du vill ha!

RAPPORT FRÅN FÅGELKLUBBENS ÅRSMÖTE

Leksands fågelklubb har avhållit sitt 8:e årsmöte. Ett 30-tal medlemmar mötte upp till en intressant och innehållsrik rapport om året som gått.

Klubben har under det gångna året varit ovanligt aktiv och har bl.a. startat upp två omfattande projekt: "BERGUV" och "RAPPHÖNA".

Helt nyligen har ett berguvspar installerats i Leksand. Dessa kommer att bilda stommen till den stam man hoppas kunna bygga upp i kommunen.

Rapphöns har under sommaren hämtats från Halland. Genom uppfödning och utplantering samt stödutfodring, räknar man med att inom några år ha en livskraftig rapphönekoloni kring Siljan.

Vidare rapporterades på årsmötet att ungdomsgrupperna i Siljansnäs, Insjön och Källberget blivit mycket lyckade satsningar. Ett 50-tal ungdomar och barn sysselsattes i dessa grupper med holkbygge, utflykter och andra aktiviteter.

Två undomar i fågelklubben har genom ungdomsprojektet på Leksandia varit sysselsatta under i stort sett hela säsongen med inventering och naturvårdsarbete. Kjell Bond och Per Lindberg har lagt ned ett enormt arbete på att bl.a. hjälpa de ovanliga rovfågeln i kommunen.

Föregående årsmöte satte upp som mål för 1984 att tillverka och sätta upp minst 200 pärluggleholkar. Denna målsättning uppnåddes med god marginal. Resultatet har heller inte uteblivit. 1984 har varit ett ovanligt gott gnagarår och många pärlugglor, hökugglor och kattugglor har häckat i föreningens holkar.

Örnutfodringen har blivit en traditionell vinteraktivitet. Under den gångna vintern besöktes åteln av ett 20-tal kungsörnar och någon enstaka havsörn.

Till kommande år kommer fågelklubben att främst rikta in sig på att genomföra de nya projekten och övriga åtaganden på ett hederligt sätt. Holksatsningen 1985 kommer att gälla småfågeln i skogsmiljö, d.v.s. inte så mycket trädgårdens fåglar. Vidare skall ett antal holkar för stare tillverkas.

Flera resor planeras. Under hösten 1985 skall en ungdomsresa företas till Öland och Ottenby.

Redan 1987 planerar fågelklubben att genomföra en Europaresa. Utflykten till Frankrike gav mersmak. Nu skall det välkända Andalusien i södra Spanien besökas. Ungdomarna kommer att i fågelklubbens regi arbeta ihop till kostnaderna för resan.

Kjell Wallberg, som skött fågelklubbens räkenskaper sedan starten 1976, hade i år avböjt omval.

Ordföranden Staffan Müller passade på att tacka kassören för det fina arbete han utfört inom föreningen.

METRO
LJUSREKLAM

STOCKHOLM - Ingenjörscentrum, 191 78 Sollentuna
LEKSAND - Box 61, 793 01 Leksand

För övrigt omvaldes Staffan Müller som ordförande under kommande år. Bosse Alexandersson valdes till ny kassör, medan Hasse Jansén och Göte Bergqvist samt sekreteraren Kjell Leander utsågs att ingå som övriga ledamöter av styrelsen.

Staffan Müller avslutade årsmötet med att rikta ett stort tack till alla duktiga medlemmar, framför allt ungdomar, som helhjärtat ställt upp på alla de nya arbetsuppgifter som fågelklubben tagit åt sig. Vidare lyckönskades de lokala grupper, som på ett mycket fint sätt gett liv åt fågelklubben i Siljansnäs och Insjön.

Fågelklubben har f.n. ca 450 medlemmar. Om aktiviteterna i föreningen fortsätter i samma takt som under 1984 kommer fågelklubben att före sommaren ha inräknat mer än 500 medlemmar.

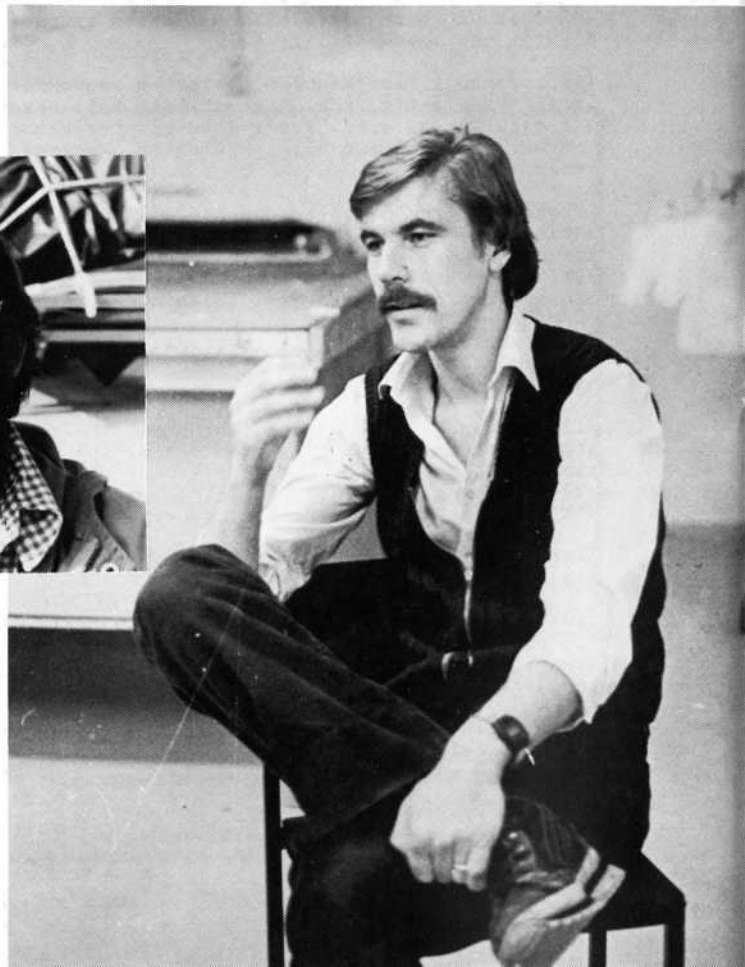
Efter årsmötet visade föreningens egna fotografier bilder från året som gått. Denna årsberättelse i bild kunde också ge belägg för att det verkligen sjuder av liv i Leksands fågelklubb.

Staffan Müller

Bosse Alexandersson
ny kassör

Göte Bergqvist
ny ledamot

ÅRSBERÄTTELSE FÖR LEKSANDS FÅGELKLUBB 1984

Det 8:e verksamhetsåret för Leksands Fågelklubb har avslutats.

Året som gått har kännetecknats av en stor aktivitet inom många olika områden. Flera nya engagemang har påbörjats och ger goda förhoppningar om att fågelklubben skall fortsätta vara en av de mest livaktiga och viktiga föreningarna i Leksands kommun.

DATA

Medlemsantalet har under året ökat med 25 personer och uppgår f.n. till 424. Av dessa är 129 ungdomar.

Styrelsen har under året genomfört 2 protokollförda möten.

Styrelsen har bestått av följande personer:

Staffan Müller	ordförande
Kjell Leander	sekreterare
Kjell Wallberg	kassör
Hasse Jansén	ledamot
Bosse Alexandersson	ledamot

Arbetsgrupper

Fågelklubben har f.n. fördelat arbetet inom föreningen på följande arbetsgrupper. Några är vilande medan andra har dagliga uppgifter:

Valberedning:

Sören Stenberg, tel. 11993
Birger Blomqvist
S-O Hällgren

Revisorer:

Lars Erik Ohlsson, tel. 12552
Kjell Bond
Gunnar Lind (suppl.)

Tidningsredaktion:

Staffan Müller, tel. 13495
Kjell Leander
Ove Östberg
Conny Hansson

Program:

Bosse Alexandersson, tel. 10820
Kirka Alexandersson

Skogen:

Sören Stenberg, tel. 11993
Staffan Müller
Kjell Bond

Försurningen:

Hasse Jansén, tel. 13353
Rolf Troeng
Mats Hysing

Berguv:

Bosse Alexandersson, tel. 10820
Hasse Jansén
Yngve Blomgren
Sören Stenberg

Rapphöna:

Staffan Müller, tel. 13495
Kjell Leander
Göran Rohdén

Inventarier:

Gunnar Lind, tel. 11866
Staffan Müller
Sören Stenberg
Kjell Bond

Studiefrämjandet:

Kirka Alexandersson, tel. 10820
Staffan Müller

Siljansnäs:

Göte Bergqvist, tel. 22824
Stig Hännberg
Bo Winge
Anders Hans
Tomas Henriksson

Örn:

Sören Stenberg, tel. 11993
Bosse Alexandersson
Birger Blomqvist
S-O Hällgren
Kjell Bond

Holkbygget:

Sören Stenberg, tel. 11993
Per Lindberg
Kjell Bond

Skolkontakt:

Staffan Müller, tel. 13495
Kirka Alexandersson

Insjön:

Ingegerd Hyttsten, tel. 40696
Lasse Gustavsson
Henry Pollack
Anders Lisskar
Katherine Schwieler

Källberget:

Staffan Müller, tel. 13495
Hasse Jansén
Jan-Klas Neuman

Limsjön:

Staffan Müller, tel. 13495

VERKSAMHET

Om någon befarat att intresset för fågelklubben skulle avta efter den urladdning som genomfördes med frankrikeresan som höjdpunkt under det föregående året, skulle det visa sig att 1984 verkligen blev ett aktivt och intressant år för vår förening.

Limsjöärendet kommer under vintern upp i Vattendomstolen. Kommunen har så här långt gett klartecken till att de planer som tidigare presenterats av vår ordförande, skall förverkligas.

Försurningsgruppen har under året ej varit aktiv, men kommunen har fortsatt det kalkningsprogram som lades fram för ett par år sedan. I höst har Oppejen, Ejen, Lång och Skäppsjön kalkats.

Skogsgruppen har vid flera tillfällen lämnat synpunkter på avverkningar i särskilt känsliga biotoper och har med den översiktliga naturvårdsinventeringen som grund, lämnat ett förslag på skyddsvärd natur, vilket skogsvårdsstyrelsen har att ta hänsyn till vid avverkningsansökningarna. Dalarnas ornitologiska förenings speciella grupp för skyddet av den Vitryggiga hackspetten, har i samarbete med vår grupp gått igenom särskilt intressanta biotoper och har vidare utbildat våra inventerare. Flera "skyddsstämplingar" har genomförts.

Örnutfodringen har i år genomförts lika oklanderligt som tidigare år. Även i år har åteln besökts av bl.a. havsörn. Farmek och Forssells har liksom tidigare ställt upp med kött.

Berguvprojektet har under hösten byggt en stor voljär som hyser ett par uvar vilka kommer att ges frihet i oktober 1985.

Ett projekt Rapphöna har startats upp under året. Ett 40-tal kycklingar har hämtats från Simlångsdalen i Halland och kommer att bilda stam för de fåglar som under en flerårsperiod kommer att utplanteras i kommunen. Jaktlagen i Leksand har informerats om aktiviteten. Dessa kommer att hjälpa oss med kostnaderna för projektet samt avstår från jakt på rapphönsen.

Holkbyggarna har klarat målet att sätta upp 200 pärluggleholkar under vintern. Här har Insjö- och Siljansnäsungdomarna gjort anmärkningsvärda insatser.

Ungdomslagen har gett 4 av våra duktiga ungdomar möjligheter att upp till 5 månader få syssla med inventering av intressant leksandsnatur. Gruppen har funnit många sällsynta arter och har också sysselsatt sig med att tillverka bl.a. risbon för rovfåglar.

Ungdomsgrupperna som bildades under våren, har lagt ner mycket ork och tid på egna program och holkarbete.

I Insjön har ett 20-tal ungdomar varit verksamma. I Siljansnäs har som mest ca 25 deltagit och på Källberget har ett 10-tal barn medverkat.

Engagemanget i leksandsskolorna har i år ej varit lika omfattande som tidigare, men alla klasser som velat göra en promenad med fågelklubben har kunnat göra detta.

En studiecirkel har under våren lockat 7 deltagare.

Programkommittén har arrangerat 2 arbetsdagar vid Limsjön, 5 bildaftnar som varit välbesökta, 8 exkursioner i leksandstrakten och en resa till Kvismaren som lockade 35 naturvänner.

En tipspromenad har i samarrangemang med köpmannaföreningen genomförts.

Informationsbladet har som vänligt givits ut 3 ggr under året. Vi har delvis kunnat finansiera kostnaderna med hjälp av annonser från företag på orten.

Ekonomi är sedan tidigare år ganska solid, men har under detta året ej tryggats ytterligare. Vi har under året lagt arbetet med att skaffa inkomster till föreningen åt sidan till förmån för arbetet med att utveckla olika angelägna projekt. Styrelsen har därför beslutat att gå igenom inkomst och utgiftsposterna och har påbörjat rekonstruktion av budgetarbetet. Kassören som sedan flera år skött kassaboken över data, har skött om det omfattande medlemsregistret och de många transaktionerna utmärkt.

Avslutningsvis vill vi åter poängtera att verksamheten i föreningen kraftigt breddats detta år.

Många medlemmar har tagit del i nya projekt och entusiasmen är f.n. större än någonsin tidigare. Kommunen, skogsvårdsstyrelsen, länsstyrelsen och andra myndigheter, organisationer och föreningar har allt mer accepterat fågelklubben som en viktig och bra naturvårdsförening.

Om alla kan ställa upp minst lika bra även i fortsättningen kommer vi att inom några år ha nått mycket långt i de drömmaroch planer vi ställde upp som målsättningar för åtta år sedan.

Leksand den 21 oktober 1984

Staffan Müller

Staffan Müller för styrelsen i Leksands fågelklubb

STÄLL UPP PÅ VINTERFÅGELRÄKNING!

Zoologiska institutionen i Lund, genomför sedan ett 10-tal år vinterfågelräkningar runt om i landet.

Leksands fågelklubb har beslutat att genomföra en del inventeringar under en dag i december.

Punkttaxeringsmetoden

Vi kommer att använda oss av en s k punkttaxeringsmetod, d v s att räkningen av fåglarna kommer att ske från fasta punkter utmed en slinga. Avståndet mellan punkterna skall vara minst 200 meter.

Vi kommer att vara bilburna och kommer att lägga stoppen på 1 - 3 km avstånd.

Varje inventeringslag (max 2 pers) kommer att få en speciell rutt, som omfattar ca 20 olika stopplatser.

Man skall stanna i exakt 5 min vid varje punkt och från bilen räkna de fåglar man ser och hör.

Återkommande

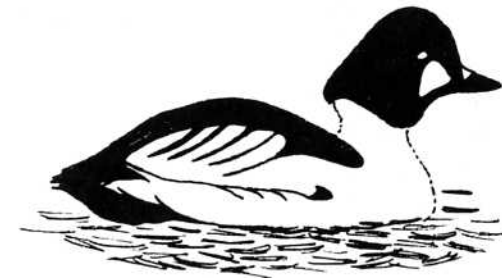
Avsikten är sedan att man gör en exakt likadan inventering längs samma slinga till kommande år och flera år framåt.

Ställ upp för fågelforskningen!

Är Du osäker kan Du kanske få med dig en mer van inventerare som resesällskap.

TORSDAGEN DEN 27 DECEMBER SAMLAS ALLA INVENTERINGSLAGEN KL: 09.00
VID SHELL PÅ ÅKERÖ

Anmäl din medverkan till Bosse Alexandersson tel. 108 20

JULKLAPPSTIPS!

Conny Hansson har gjort en vacker tavla på en av våra käraste vintergäster, Talgoxen.

Tavlan finns i en begränsad upplaga, 50 st.

Inramad och signerad kostar den 100 kr.

Pengarna går oavkortat till fågelklubbens naturvårdsverksamhet. Julklappen beställs genom Kirka Alexandersson, tel 0247/108 20

GOD JUL!

LANTMÄNNEN STÜDJER FÅGEL- KLUBBENS PROJEKT

Leksands fågelklubb har genom ett frikostigt bidrag från LANTMÄNNEN I GÄVLE-DALA, erhållit foder till Rapphönsprojektet motsvarande ett värde på 3 000 kr. Därmed kan projektet sägas vara ekonomiskt tryggt och fågelklubben kan satsa på att bygga avelsburar och voljärer för de bidrag som lämnas av jaktvårds-kretsarna.

Leksands fågelklubb uppmanar härmed alla medlemmar att inhandla vintrens fågelfröer i storpack från Lantmännen vid Limhagen!

LÅGSVAVLIGA ELDNINGSSOLJOR o. ÖVRIGA OLJEPRODUKTER

0247/
140 60

0247/
140 60

Växeln öppen vard 7 - 16

GRÄVMASKINER - DUMPRAR - LASTMASKINER - VÄGHYVEL
GODS-, GRUS-, ANLÄGGNINGS- o. FLISTRANSPORTER
VÄXELFLAKSSYSTEM 10 - 35 kbm
HÖGTRYCKSSPOLNING för avloppsledningar
SÅLLAD MATJORD